

Десантната бригада на Българските Военноморски сили (Имаше я!)...

Гръбнакът на Десантната бригада на Българските Военноморски сили бяха малките десантни кораби (част от тях – и минни заградители) от проекта 106К. На снимката: малък десантен кораб – минен заградител от проекта 106К с бордови номер 703 се завръща в Пункта за базиране Атия, 2003 г.

Мобилизираха Десантната бригада. По-точно мобилизираха щаба на бригадата и единият ѝ дивизион. Другият дивизион беше действащият, нашият. Освободихме място за мобилизираните кораби. Преместихме нашите по-напред, до чупката на кея, срещу дежурната стая.

Наредихме ги в две групи от по 4-5. Зад нас подредиха мобилизираните, по същия начин. Получи се внушителна групировка от малки десантни кораби. Два дивизиона. Десантна бригада. На бригадата ѝ предстоеше учение. Реално учение с приемане и стоварване на реален десант.

По „не явна” и не официална, предварителна информация, товаренето на десанта трябваше да е в „северния”, а стоварването му тук в „южния” район. До края на деня бригадата трябваше да е провела строевото си сглобяване. Щабът на бригадата, част от дивизионните офицери и матроси бяха тук от вчера.

Сутринта, още преди вдигането на флага, пирсът пред десантните кораби оживя. Пристигаха и заминаваха камиони с различни имущества и материали. Старшините търсеха командирите на кораби, предаваха каквото носеха, оформяха документите и си тръгваха. След вдигането на флага движението нарастна. Освен камионите се движеха и много хора. Офицери, старшини, работници от ремонтната работилница и матроси. Всички забързани в някаква посока, по своята

си работа, със своите задачи. Работниците, на малки групи, обикаляха корабите в търсене на бордовия номер отбелязан в тяхната поръчка. Пристигна и първата група от мобилизирани матроси, облечени работно по форма № 5. Те бързо откриваха своите кораби, насочваха се към тях, но не бързаха с прехода. По пътя спираха, разговаряха, разпитваха, търсеха стари познати. Някои от тях се познаваха от съвместната си служба на военните кораби. Други - от участие в предишни мобилизационни сборове. Имаше и такива, дето се виждаха за първи път. Различаваха се от редовно служещите по стъкмяването на униформата и дългите коси, по небрежното и фриволно поведение с привкус на демонстративна смесица от непукизъм и пренебрежение към войсковата действителност. Защо ли го правеха? Не беше моя работа. Не беше и най-важното. Бяха тук и щяха да участват в учението. Това беше достатъчно.

В първоначалния си състав Десантната бригада включва и дивизион малки десантни кораби – минни заградители тип „БДБ“, построени във Варна по немски проект в годините на Втората световна война. Снимката е от фонда на Военноморския музей.

Командирите на кораби ги посрещаха на пирса, пред своята група кораби. Разговаряха, уточняваха специалности, степен на подготовка, здравословни и лични проблеми. Пред мобилизираните кораби кипеше живот, движение, народ, глъч и суетня. Оживлението се премести и по корабите. Запасняците, че и от редовните матроси се събираха по бордовете и на преходите между корабите. Радостно се здрависваха с открити стари познати. Радушно завързваха и нови познанства. Шегуваха се помежду си непринудено и весело, най-често свързано със спомени от действителната си военна служба. Опознаваха се. Правиха, струваха, но на строяването имаха къде, къде по-войскови вид и поведение. Строевият преглед не мина без забележки. Имаше и указания. Отстраняването на забележките, изпълнението на указанията, подготовката на екипажите и корабите за плаването трябваше да завършат до края на утрешния ден. Само за един ден. Толкова.

Ангажирани в служебните си задължения, не усетихме как денят, че и голямата част от нощта бяха преминали. Рано сутринта, веднага след ставане, започнахме с подготовката на корабите за плаване. Без бойна тревога, без бързане, без напрежение. В последния момент винаги се откриват безброй неща за довършване. Да, но след вдигането на флага потегляхме.

Първи отдаде въжетата флагманът. Трябваше да го последваме по обявен от него ред за снемане. Външните кораби трябваше да се снемат по реда на групата, като се изчакват достатъчно, за да не си пречат в маневрирането. Като замисъл хубаво, но изпълнението? Какъв ти ред? Това с редуването и изчакването не се получи. Външните от групите се снемаха почти едновременно. Така и маневрираха. Гаванът завря от маневриращи кораби. Толкова много и толкова гъсто? Щурава работа. Получи се нещо като движение на нерегулирано кръстовище от големи булеварди в пиков момент. Тогава водачите управляват с повишено внимание, макар и не винаги. Командирите се стараеха, пазеха и себе си, и останалите.

Стоварване на учебен десант с малки десантни кораби – минни заградители тип „БДБ“. Снимката е от фонда на Военноморския музей.

Първите се насочиха към изхода от базата. Не в заповядания ред, разбира се. Покрай входния фар, все пак се изчаквахме, нямаше как, минавахме по единично. След фара се престроявахме в движение. Флагманът, на малък, управляваше персонално всички зад себе си. Кой къде да застане, кое място да заеме, на каква дистанция и т.н. Доста се потруди докато успее да ни подреди. Не му беше лесно. Освен курсът и килватерната линия, трябваше да поддържа и заповядана дистанция. Как се подрежда и поддържа ред с такава армада кораби? Какво от туй,

че корабите са еднакви, че всички се движат на един и същи ход, когато този ход за всеки кораб си беше различен. Опитът и умението на командирите си оставаха рашаващи. Поработихме, стараха се командирите, мотахме се из морето.

Тъкмо започна да се получава нещо по-прилично и флагманът подаде нова команда. Да се престоим в походен десантен строй. В редици по четири кораба, наречени „вълни”. Определи разстоянието помежду ни в редицата и дистанцията между редиците. Отново ни заподрежда персонално. Е, сега да видиш приключение. Какви усилия му се наложи да положи? Бори се упорито, почти безотказно и успя. Подреди ни. Трябваше малко повече да се стараем, за да поддържаме този строй. Упражнението се оказа по-сложно от предишното. Командирите отново се стараха, пак се мотахме из морето и точно започна да се получава последва нова команда.

Спускане на новопостроен малък десантен кораб проект 106К на вода в КЗ „Иван Димитров“ – Русе. Снимката е от фонда на Военноморския музей.

Да се промени курсът! Всички „вълни” да направят поворот последователно, без да развалят формированието на строя. Е, сега не беше за гледане. Как се прави поворот в редица, без да се променя междина и дистанция? Не се получи. Не можеше и да ни се получи от първия път, но не можеше и да не се получи. Имаше и втори, и трети, и т.н. ... опити. Нататък не ги броих. Упражнението се оказа сложно и опитите продължиха дълго, докато пред нас не се появи фарът на Шабла. Пристигахме ли? Не? Подминахме го. Продължихме още на север. Обявиха район за разсредоточаване, заставане на дрейф и изчакване без да се разваля заповяданото построение. Тук някъде трябваше да бъде. В този район някъде трябваше да тренираме приемането на десанта. Пристигнахме. Насочиха първата „вълна” към

брега за зацепване. Ние бяхме във втората. Изчаквахме в готовност. Останалите също, но доста по-навътре, разсредоточени. Брегът отсреща изглеждаше висок, може би 4-5 м над пясъчната ивица. Наклонът му към водата - стръмен. Виждаха се и няколко черни пътя към плажа. На високото, освен разположената разсредоточено сухопътна военна техника, трябваше да има поставени пирамиди, сковани от дъски, летви или нещо подобно. Материалът не беше от значение. Трябваше да ги виждаме по две в дълбочина, в линия. Те бяха нашите насочващи маркери. Виждаха се ясно. По правата към тях командирите щяха да насочват корабите си при подхождането към брега. За всеки кораб от редицата си имаше такава линия насочващи маркери. Те определяха точно посоката ни за зацепване. Точно на това място брегът е подготвен предварително за придвижването и товаренето на десантната техниката.

Първата вълна подходи. Отдадоха кърмовите котви. Приблжиха брега. Зацепиха. Спуснаха клапите. По високия бряг техниката се раздвижи. Най-много бяха леко бронирани верижни машини „МТЛБ”, след тях танковете „Т-34” и накрая триосните автомобили „Прага”. Тренировката започна. Според мен бавно, да не кажа мудно. Друго очаквах да видя. Все пак тази група беше първата. Сигурно и на брега имаше неща за довършване, по преходите, по подходите. Сигурно и голяма част от механик-водачите за първи път щяха да влизат в товарното помещение на десантен кораб. Влизането в товарното едва ли беше като в гаражните клетките на войсковия парк. Тренировката се проточи. Чакането стана дълго. И понеже на военните кораби няма празноти във времето, сега го запълвахме с малки глезотийки, нещо като късно следобедно кафе, чай и още нещо. Корабите зад нас и те изпълняваха командата „свободно” самостоятелно.

Мина повече от час. Зацепилите започнаха да се снемат. Ние бяхме на ред. Подходихме. Насочвахме се по маркерите. Стараехме се да поддържахме и линията в редицата. Трудна работа. Брегът приближаваше бързо. Дадохме „стоп”. Отдадохме кърмовата котва. Продължихме с „малък напред”. Не бяхме съвсем срещу подхода положен върху пясъка (метална оградна мрежа, служеща на машините за преход през пясъка към кораба). „Стоп” на лявата. „Малък назад” с дясната. Леко завъртане на носа. Корекция в насочването. Точно срещу мрежата. „Стоп” на дясната. С двете „малък назад”. Само след миг и познатото стържене по дъното. „Стоп на двете”. Стана добре. Зацепихме елегантно, без удар, без да заораваме в пясъка. Вълните и без това щяха да ни позаровят достатъчно с пясък около носа.

Спуснахме клапата. Командирът провери положението на кораба. Започвахме с корабно бойно учение. Отработване разписанието за приемане на десант. Заехме местата си. При всичките разписания оставах на пулта за управление на машините.

Към кораба подходи МТЛБ. Първият му опит да се качи на клапата и от там в товарното излезе неуспешен. Върнаха го за втори. Имаше и трети. Те, сухопътните, си тренираха. Сменяха и механик-водачите, и машините.

Появи се възможност да погледам какво и как го правят по отблизо. Изнесох се отпред на носа и на клапата. Водата пред кораба беше не по-дълбока от 50-60 см. Това облекчаваше работата на механик-водачите. Имали сме и по-тежки случаи с дълбочина около, че и повече от метър. Е, тогава да видиш? Сега беше къде, къде по-лесно. Водачите на „Прагите” гледаха от високо, виждаха надалече и всичко около себе си, машините - и те високи. Нямаха проблеми. С танковете и МТЛБ-та не беше така. В товарното влизаха на заден. Там нямаше място за развъртане, а при стоварването тръгваха напред, от движение в атака. Когато се качвах на върха на клапата и поемаха нагоре по нея, от амбразурата на водача се виждаше само вода. Само вода, точно пред очите, почти до лицето.

Тази близост те стряска. В първия миг не разбираш какво точно се случва. Не знаеш какво следва и какво да очакваш. Трябва да се справяш и с двигателя за да преодолее машината стръмното, да се качи и премине по клапата. Ако успееш и качиш машината, нещата изведнъж се променят. Само след миг, съвсем неочаквано тя се накланя силно назад. Тогава е на върха на клапата, на прехода към товарното. От амбразурата се вижда само небе. Малко късче небе и толкова. От тук машината трябва да се спусне назад, за да влезе в товарното, а то не е никак широко. Нямаш и никаква видимост. Светлото късче небе не ти върши никаква работа. Колко в ляво и колко в дясно? Нямаш никаква представа. Ако не удариш машината в някой от бордовете, може и да стигнеш до равната част от палубата на товарното. Тук вече е възможно да се ориентираш за разположението на нещата наоколо. До тук всичко е само опит и интуиция. Разбрах го самичък. Изживях тези усещания. Предоставиха ми възможността да опитам. Много рядко можеше да се получи сполучливо влизане в товарното от първия път. Маневрата трябваше да се тренира, за да се научи. Не можеше да се бърза. За това и тренирането се проточи. Нямаше как.

След около час получихме команда за снемане. Заехме местата си. Започвахме с баласта. Корабът постепенно олекваше до 150 тона.

Трябваше да се повдигне и отдели от дъното, ако вълните не бяха ни

изиграли своята лоша шега и не бяха заровили с пясък носа на кораба толкова, че това да не се случи. Тогава теглехме кораба с котвената верига, стига котвата да се е задържала добре в дъното. Ако и това не се случваше, работехме с хода на машините и руля. С „малък” до „среден” на заден и руля в ляво и дясно се развъртахме докато се освободим от натрупания пясък около плоско дъно на носа. Можеше и да е по-лошо, ако командирът не е внимавал и е зацепил здраво в пясъка при заставането. Снемането се усложняваше и ако сме натоварени с техника. Двата танка, които можехме да качим, тежаха повече от 60 тона. Сега не беше така. Сега беше лесно. Без товар и без баласт снемането стана като по учебник.

Стоварване на десант по време на учението „Щит-81“. Снимката е от фонда на Военноморския музей.

След нас имаше още три „вълни”, а се свечеряваше. Днес нямаше да успеят с всичките. След зацепването на третата прекратиха подготовката на останалите. Назначиха ни райони за заставане по двойки, разсредоточено за нощуване. Заставането по двойки се практикуваше за нашите кораби, с правите бордове, но само при тихо време. Това облекчаваше вахтата и работата на машините и агрегатите. Швартовахме корабите по два заедо, като единият отдаваше котва. Дежурството ставаше едно, общо. Работеше само един генератор. За през нощта беше достатъчен. Нещо като облекчен режим на дежурството. Не бързахме със заставането по двойки. Не ни и притискаха, а и командирите трябваше да се договорят за маневрирането. Време за мъничко изпускане на парата. Две от групите мобилизирани кораби, тези дето не успяха да участват в тренировката, се движеха непрекъснато. Движеха се почти успоредно

на брега, в двете посоки. Често маневрираха, правеха повороти от по 180 градуса, разминаваха се, отдалечаваха се, отново маневрираха и пак се разминаваха. Защо ли го правеха? Нали нямаше да подхождат за зацепване? Тогава? Нещо не беше наред. Наблюдавах ги внимателно. Движеха се, но не всичките кораби от групите. Два стояха видимо неподвижни, раздалечени и с кърмите си обърнати към брега. Останалите сменяха местата си, но минаваха винаги зад тях, от към брега.

От тук, от нашата позиция и при повишено внимание можеше да се забележи, че там на клапите на тези, неподвижните, нещо работеха. Каво ли можеше да правят? Опа, това и ние сме го правили и то нееднократно. Те претърсваха поставените от рибарите мрежи. Останалите ги прикриваха. С движението си отвличаха вниманието, ако някой наблюдава корабите от брега. Привличаха вниманието върху себе си. Не позволяваха да се породят някакво съмнение. Просто си се движеха и маневрираха. Освен това го правеха умело и майсторски. Управляваха ги с лекота и умения. При тази гледка едва ли някой се е заглеждал в неподвижните. Движешите приковаваха вниманието. Вероятно и това да е била целта на самото маневриране? Не последваха отзиви и коментари за маневрите на запасняците. Може и да е имало, но да не са стигнали до мен.

През следващите три дни тренирахме. В края на третия ден натоварихме. Приехме десанта. По мои сметки - две не пълни мотострелкови роти и една не пълна танкова рота заедно с техниката, командването и осигуряването им. Кажете, речта мотострелкови батальон, но не бях съвсем сигурен. Ние натоварихме две МТЛБ-та с отделенията им от запасни заедно с взводният им командир, старши лейтенант, и една „Прага”, от осигуряващите. С помощта на запасняците укрепихме техниката. Подготвихме я за плаването. В камиона возеха сандъци с боеприпаси, суха храна, „мешоци” други лични вещи и разбира се няколко бали слама. Тогава запасните ползваха, при полеви условия, за спална постелка слама. Укрепихме техниката и ги оставихме. Те нямаха право да напущат товарното и се движат по кораба. Можеха да излизат до галюна или на кърмата за пушене на цигари, но само с изричното разрешение на нашия командир. В товарното пушенето беше забранено. Корабът беше подготвен за бой и поход, и палубата трябваше да е свободна за действията на екипажа.

Потеглихме веднага щом се стъмни. Сега се строихме доста по-енергично и уверено. Плавахме на югоизток. От няколко часа се движехме на „малък” и то само с едната машина. Не беше за вярване.

Това ли беше бойното ни плаване? Така цялата нощ нямаше да ни стигне за прехода до южния район. Не исках да го приема, но си беше факт. Трябваше да се примиря. Спазвахме и пълно радиомълчание. Само флагманът от време на време нарушаваше тишината с някоя конкретно адресирана забележка, сякаш за да ни напомня целта на клатушкането ни из морето. Мъчителен, изнервящ преход. На „малък“ с една машина. Така ли имитирахме „далечен“ преход или „икономии“ на гориво? Икономии? А, може би флагманът отработваше своя разчет на времето, за да осигури с първата „вълна“ началото на атаката в заповяданото време, наречено „Ч“.

Смених се с командира на отделението и напуснах мостика. Какво ли можеше да се случи при този „покой“? Отивах на кърмата, да пуша. Всичките мотострелковаците бяха тук. Не им се стоеше затворени в товарното. Не казах нищо. Изпуших си цигарата и се върнах на мястото си. Предложих на командира да покани техния взводен в каюткомпанията, на вечеря. Не че така трябваше, не че се налагаше, но не беше забранено, значи можеше. Прие го. След вечерята старши лейтенантът остана с нас на мостика повече от час. Това не пречеше на бойната ни работа. Тя и без това се свеждаше единствено до мъчителен и бавен преход.

Нашата армада от малки десантни кораби наистина си беше голяма. Впечатляващо голяма. Екранът на локацията светеше като звездно небе в ясна нощ от подредени в редици по четири и в колони по пет малки звезди. Източно, не много далече от нас имаше и още две, малко по-големи. Там беше нашето походно бойно охранение, двата стражеви кораба. Всичко си беше реално, само дето едвам, едвам се движехме. И така през цялата нощ.

На изток просветля. Направихме поворот. Поехме на югозапад. Увеличихме хода, увеличихме и дистанциите и разстоянията помежду си. Насочвахме се към бряг. В сумрака все още не го виждахме. Командирът го виждаше на екрана на локацията. Пред нас беше заливът северозападно от Созопол, по-точно така нареченият „републикански“ или „царски“ плаж и местността, наречена „Червенка“. Там вероятно щяхме да стоварваме десанта. Тя и без това „Червенка“ си беше нашата лаборатория, тренировъчния полигон на малките десантни кораби. До брега, с нашия ход, имахме почти час преход.

Изчаквахме и двата кораба от последната „вълна“. Флагманът ги беше насочил към мобилизирания товарен кораб „Габрово“, застанал недалеч от пътят ни, за да натоварят от него танкове и сега настояваше да увеличат ходът си, и по-бързо да заемат мястото си в нашия строй.

Изчакахме ги на „малък”. Отново се подредихме. Получихме и още указания. Изчаквахме вероятно и часът за началото. Не спирахме. Флагманът се вмести в разчета си за времето само с корекции в хода ни. Бяхме на „малък”, но с двете машини. Последва команда на „пълнен”. Явно започвахме. Зад нас проехтяха артилерийски изстрели. Стражевите кораби започваха артилерийската подготовка на брега за стоварването на десанта.

Не намалихме ход. Все така на пълен, устремени напред, с войска и техника в товарното, съпровождани от артилерия и прелитаща ниско над нас авиация не можех да не се чувствам, като участващ в реални бойни действия. Не трябваше да изоставаме, не можеше да избързваме, никой не можеше да допуска каквито и да са отклонения от каквото и да е характер. Най-важното беше своевременното и едновременно подхождане, зацепване, стоварване на десанта, снемане, маневриране и изтегляне назад в морето, без да се пречи на идващата на „пълнен” следваща „вълна”. В това беше смисълът на цялата ни подготовка, на всичките ни досегашни усилия, съдържанието на нашата служба. Сега беше момента да покажем и докажем, че това, за което сме си губили времето го можем. Това беше нашата работа. Моята работа.

Виждахме вече брега. Продължавахме на „пълнен”. Първата „вълна” получи команда за подхождане. Насочиха се. Дистанцията беше достатъчна, за да продължим без да променяме хода. Зацепиха.

Останаха така за не по-дълго от 5-6 минути. Бързо се снеха.

Маневрираха и с обход поеха назад. Минаваха в страни. Не ни пречеха.

Ние бяхме на ход. Последва команда. Без да намаляваме скоростта се насочихме към брега. Наближихме го. Тук нямаше маркери.

Поддържахме, до колкото можем, разстоянието помежду си.

Намалихме ход.

Насочихме кораба перпендикулярно на брега. Командирът трудно прикриваше притеснението си, макар да командваше външно спокоен. Подготви командата на клапата. Разпреди на десанта да е в готовност за стоварване. Започнахме с изхвърлянето на баласта още преди да сме зацепили. Трябваше му, за да спести време при снемането след стоварване на техниката. Зацепвахме пълни, стоварвахме и без да се бавим, с почти изхвърлен баласт поемахме назад. Важно беше да зацепи умело. Подходихме. „Стоп” на хода, „малък назад” и отново „стоп”. В тези няколко последователни негови команди бяха събрани цялата му подготовка, цялото му умение и майсторство да командва този малък десантен кораб. Отново познатия звук на триене в пясъчното дъно. Отново елегантно спиране, без удар, и без заораване в пясъка. Успя. Командва да спуснат клапата. Наблюдава от мостика

излизането на техниката. Без да спират, от движение, сухопътните тръгнаха в атака с халосен огън от картечниците на машините и от автоматите.

Не можехме да проследим атаката. Имахме си работа. След доклада на боцмана от клапата, че десантът е напуснал кораба, командирът командва и докато още я вдигаха, даде и с двете „малък назад“. Корабът отцепи. Отделихме се от дъното. Маневрирахме на заден. Развъртяхме и се насочихме обратно, обхождайки връхлитащата брега трета „вълна“ Това беше. Свършихме. Насочихме се към района за събиране. Там изчакахме. Събрахме се всичките. Цялата Десантна бригада. Всичко свърши. Връщяхме се в базата. Там щяха да са разборът и изводите, оценките и препоръките, похвалите и наказанията за службата ни в Десантната бригада на българските Военноморски сили. Имаше я!...

О.з. капитан I ранг Лъчезар ЛАЗАРОВ

Останките от някогашната Десантна бригада на ВМС. В дясно са два кораба от проекта 106К, оцелели като малки военни транспорти след ликвидацията на VII отделен дивизион десантни кораби. В ляво са среден десантен кораб и малък десантен кораб, очакващи рязане за скрап. Снимката е от дигиталния архив на „Морски вестник“ и е направена през 2016 г.